

PO GOVORU NIKITE HRUŠČEVA V SOFIJI

Nova nasprotja med Beogradom in Kremljem

Spoštovati treba podpisane pogodbe - Kaj tiči za nenadnim političnim preokretom Hruščeva?

Ostri napadi, s katerimi je pred kratkim na obnem zboru bolgarskih komunistov Nikita Hruščev obsul Tita in njegove sodelavce, so poleg razmer na Francoskem še zmerom v središču pozornosti mednarodne javnosti.

Dogodek je tembolj presenetil svet, ker je Hruščev dotlej veljal za najodločnejšega nasprotnika protijugoslovanske Stalinove politike ter za zagovornika in celo prijatelja maršala Tita.

Hruščev je bil tisti, ki je l. 1955 skupno z Bulganinom, Mikojanom in drugimi sovjetskimi veljaki prišel v Beograd prosit Tita pred vsem svetom odpustanja zaradi krivice, prizadevanj Jugoslovancem od Informbiroja l. 1948 in kmalu zatem tudi od Sovjetske zveze same, katera je pod Stalinovim vodstvom skušala z vsemi sredstvi zlomiti odpor male države ter jo podrediti svoji volji.

Da so se Jugoslovani postavili odločno v bran, je Stalina tako razjarilo, da bi bil najraje pregazil z armadami Jugoslavijo. Tega le zato ni storil, ker je Amerika izjavila, da bi ne mogla ostati nevtralna, ter je potem takem grozila splošna vojna.

»SAMO DA GANEM Z MEZINCEM«

Tako Stalinovo politiko je uradno zavrnil in obsodil tudi 20. kongres boljševikov v Moskvi.

»Tudi v jugoslovanskem vprašanju« — je občni zbor ugotovil — »je imel Stalin sramoten delež. Predvsem je bilo moč preprečiti prelom stikov med obema deželama. Stalin je govoril: 'Samo da ganem z mezincem, pa Tita ne bo več, Tito bo padel!' Drago smo mi, Sovjetska zveza, plačali Stalinovo miganje z mezincem. Stalin je migal ne le s svojim mezincem, marveč z vsem, s čimer je razpolagal. In vendar Tito ni padel.«

»Stalin«, beremo v poročilu kongresa, »je bil docela zgubil stik s stvarnostjo, svojo sumničavost in oholost je kazal ne le proti ljudem v Sov. zvezi, temveč tudi v stikih s tujimi partijami in deželami. Podrobno smo proučili primer Jugoslavije in našli najboljši izhod, ki so ga odobrili narodi ZSSR in Jugoslavije kakor tudi večlet ljudske demokracije in vse napredno človeštvo.«

In kakšen je bil ta »najboljši izhod?« Beograd in Moskva sta podpisali sporazum, po katerem naj bi odnosi med obema državama in strankama sloneli v bodoče na načelu »medsebojnega spoštovanja in nevmešavanja v notranje zadeve iz kakršnih koli razlogov, zakaj vprašanja notranje ureditve ter različnih oblik razvoja socializma so izključno stvar narodov posameznih dežel.«

VSE TESNEJŠE SODELOVANJE

Brž ko je Kremelj to priznal in podpisal, se je začelo razmerje med Jugoslavijo in Rusijo hitro boljšati. Saj Tito ni želel drugega, kot da je Jugoslavija v svoji notranji in zunanji politiki popolnoma neodvisna, ter je le odklanjal kakršne koli ukaze in pritiske iz inozemstva.

Če je Stalin primoral Jugoslavijo, da je dotlej v silobranu iskala vojaško in gospodarsko pomoč predvsem v Ameriki, ji sedaj tega ne bo več treba. Sodelovala bo lahko tudi z Rusijo in ostalimi deželami iz vzhodnega tabora ter tako docela uresničila svoj zunanjepolitični program, ki se je izražal v načelu: da se ohrani svetovni mir, je neobhodno potrebno prijateljsko sodelovanje z vsemi državami brez ozira na njihovo notranjo družbeno ureditev.

Med Moskvo in Beogradom sta bili sklenjeni dve zelo važni gospodarski pogodbi;

prva januarja 1956, s katero je Rusija dovolila Jugoslaviji posojilo 110 milijonov dolarjev, druga 1. avgusta istega leta, kateri se je pridružila tudi Vzhodna Nemčija. Po tej pogodbi sta obe državi določili Jugoslaviji posojilo v znesku 175 milijonov dolarjev.

Kredit naj bi služil izpopolnitvi in razvoju jugoslovanske industrije ter se dal izvečine v obliki strojev in raznih tehničnih pripomočkov.

Toda sovjeti niso izpolnili svojih obveznosti. Najprej so navedli kot vzrok, da so Jugoslovani popolnoma drugače presojali madžarske dogodke kot Rusi in s tem škodovali Sovjetski zvezi. Ko je bil ta spor na sestanku v Romuniji l. 1957 poravnán, so prišli Rusi z novimi pritožbami na dan. Ugajala jim ni zunanja politika Jugoslavije, češ da je preveč prijazna zapadu in krivična z nekaterimi komunističnimi deželami.

Kršitev mednarodnega prava

Da bi ne skvaril dobrih odnosov z Moskvo, je Tito v marsičem popustil. Tako je uradno priznal Vzhodno Nemčijo, četudi se je s tem močno zameril Adenauerju ter je zavoljo tega prišlo celo do preloma diplomatskih odnosov med Bonnóm in Beogradom.

Naposled se je Jugoslavija odpovedala še vojaški pomoči, ki jo je dotlej prejemale iz Amerike.

Vendar v Kremlju z vsem tem niso še bili zadovoljni. Njihov cilj je bil, da se Jugoslavija odtrže od zapada ter postane iznova politično in gospodarsko odvisna od Rusije. Ker so se Jugoslovani temu uprli, je Moskva »odložila« za nedoločen čas izpolnitev svojih gospodarskih obveznosti ter celo predlagala, naj Jugoslavija sama na to pristane.

V Beogradu so seve predlog odbili. Postavili so se na stališče, da so vse vlade dolžne spoštovati podpisane pogodbe, se pravi držati dano besedo, ker je to temelj mednarodnega prava, na katerem slonijo od nekdanj odnosi med omikanimi državami na svetu.

»IDEOLOŠKE RAZLIKE«

Istočasno je Moskva sprožila proti jugoslovanskim komunistom časopisne napade, češ da so izdali načela marksizma in leninizma ter postali pomagači zapadnih kapitalistov.

Hruščev sam je šel tako daleč, da je v Sofiji označil resolucijo Informbiroja iz l. 1948 proti Jugoslaviji za bistveno »pravilno« in upravičeno.

Gre za isto resolucijo, ki jo je Hruščev skozi leta pobijal ter jo dal obsoditi tudi od najvišje oblasti v Sovjetski zvezi, to je od 20.

kongresa stranke. Katera od nasprotujočih si izjav naj bi bila v soglasju z marksizmom — leninizmom? Vse obenem ne morejo biti.

Nedоследnost boljševičkih voditeljev se kaže tudi v naslednjem. Hruščev je očital Jugoslovancem, da so prejemale velika posojila od Amerike. Kapitalisti, je dejal, niso dajali pomoči Jugoslaviji zaradi »lepih oči« maršala Tita, temveč so imeli pri tem svoje posebne načrte. Jugoslovani so bili očitni agenti ali plačanci imperialistov.

Skoro iste dni, ko je to izjavil, je pa Hruščev predlagal Washingtonu, naj poživi in razmahne svoje gospodarske odnose s Sovjetsko Rusijo, ter pri tem zahteval velikanska dolgoročna posojila od Amerike. Ali so morda Hruščev in ostali boljševički voditelji postali s tem tudi sami plačanci imperialistov?

KOMU BO NAJVEČ ŠKODOVALO?

Spor med Jugoslovani in Rusi torej ni v prvi vrsti ideološke prirode. Komunisti so eni, komunisti drugi.

V igri so po našem predvsem državne koristi velikega ruskega imperija, ki je nastal v Evropi po drugi svetovni vojni in v katerega so dejansko vključene vse komunistične dežele od Prage do Črnega in Jadranskega morja.

Jugoslavija je edina, ki se ni dala vključiti ter je ohranila svojo neodvisnost. Njen odpor je Stalina navdal s pravim gnevom in močno holi tudi mnoge njegove naslednike. Hruščev je skušal spraviti Beograd spet v podrejenost Moskvi zlepa, a tudi s tem sred-

(Nadaljevanje na 3. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

De Gaulle zašel v težave

Novi ministrski predsednik se je po večdnevem obisku v Alžiriji vrnil v Pariz. Pred odhodom je v luki Oranu še podal zelo važno politično izjavo. Pozval je revolucionarne Odbore za javno blaginjo v Alžiriji, naj se ne mešajo več v vladne posle, temveč posvetijo odslej svoje delovanje le pomirjenju duhov v deželi. S tem da je bila v Parizu sestavljena nova vlada, ki ji načeljuje De Gaulle, so uporniki dosegli svoj cilj in se sedaj lahko umaknejo.

Ta izjava je vplivala na voditelje vojaške vstaje kot prha ledene vode. Oni so pričakovali, da bo De Gaulle enostavno do temeljev porušil ves demokratični red v Franciji in proglasil diktaturo. Že to, da je vzel v vlado socialista Molleta in kršč. demokrata Pflimlina, jih je močno razočaralo in jezilo.

General Massu

Prvi, ki je dajal duška svojemu nezadovoljstvu in se javno upiral De Gaulle, je bil poveljnik alžirskih padalcev general Massu. Bil je tako predrzen, da je med govorom, ki ga je držal De Gaulle množici v Alžiru, dal 2 člana njegovega spremstva kar zapreti v neko sobo, ker ni hotel, da bi se prikazala ljudstvu. Slo je za dva ministra, o katerih je Massu sodil, da sta predstavnika osovraženege starega političnega »sistema«.

De Gaulle je tolika samovoljnost generala močno užalila. Dal mu je odločen nasvet,

naj se ne vtika v politiko, in se ni hotel več z njim sestati.

Toda Massu se ni vdal. Najprej so mladinci v Alžiru začeli trgati z zidov De Gaullove slike, nato je Massu v sporazumu z nekaterimi politikami nahujskal proti predsedniku vlade še ves Odbor za javno blaginjo Alžirije in Sahare.

Ultimat fašistov

V torek je bil poslan De Gaulleu nekaj ultimata.

V njem zahtevajo od pariške vlade več stvari; tako n. pr. naj odloži občinske volitve v Alžiriji, ki bi se po De Gaullovi javni obljubi morale opraviti v enem mesecu. Najhujše pa je naslednje: v Franciji in Alžiriji naj se razpuste vse obstoječe stranke, ker po nepotrebnem le razdvajajo ljudstvo.

Odbori za javno blaginjo naj se razširijo na matično državo ter prevzamejo vso oblast tudi v Franciji.

V teh stvareh, je rečeno v pismu, so »prodo'ljubi« Alžirije nepopustljivi ter že vnaprej odklanjajo sleherni »kompromis«.

Kar zahtevajo zarotniki od De Gaulle je seve pravcati fašizem, kajti uničenje vseh strank pomeni, da bi v državi smela biti odslej le ena, kot sta to naredila Mussolini in Hitler. Ves svet zdaj napeto pričakuje, kaj bo storil De Gaulle.

MNENJE RIMSKE VLADE

S tem da Rusija in Vzhodna Nemčija nočeta izpolniti svojih gospodarskih obveznosti do Jugoslavije, sta spravili Beograd v precejšnjo zadrego.

Stvar je tembolj neprijetna, ker je Jugoslavija imela priliko dobiti tudi drugod posojila za izgradnjo svoje industrije in zlasti rudnikov in veletovarn aluminija v Črni gori. Kredite, in sicer pod ugodnejšimi pogoji kot Rusija, je na priliko nudila Jugoslaviji Zapadna Nemčija, ki kljub prelomu diplomatskih odnosov z Beogradom pošteno izpolnjuje vse gospodarske pogodbe, sklenjene z Jugoslavijo.

Ravno tako kot Bonn je Beogradu ponujala ugodna posojila tudi neka ameriška družba. Toda Tito je hotel izboljšati gospodarsko sodelovanje z Rusijo in Vzhodno Nemčijo, se na njih besedo zanesel, in zato je Jugoslavija zdaj v stiski.

Poziv zapadu

Zanimivo je, kaj pravi k temu rimska demokratska vlada. V ponedeljek je glasnik zunanjega ministrstva najprej podčrtal, da zavzema danes Italija prvo mesto v zunanji trgovini Jugoslavije. Zagotovila je Jugoslaviji dobavo blaga v znesku 30 milijonov dolarjev, in sicer »s posebnimi olajšavami dolgoročnega odplačevanja«. V mejah svojih moči se bo Italija »na prisrčen način potrudila«, da te odnose »na vseh področjih« še bolj razvije, ter želi, da bi tudi druge dežele na zapadu spoznale, kako je umestno pod-

pirati v tem trenutku Jugoslavijo. Zapad naj pusti sicer Jugoslaviji najpopolnejšo svobodo mišljenja in odločevanja, a »imeti mora veliko razumevanje za kočljivo gospodarsko stanje, v katerem se danes nahaja«.

NEMIRI NA CIPRU

Na otoku Cipru se je položaj iznova zapletel. To pot so se vzdignili Turki na Grške in uprizorili v glavnem mestu Nikoziji proti njim demonstracije, ki so trajale več dni. Pet oseb je bilo ubitih, 17 ranjenih in več grških trgovin razdejanih.

Grki sumijo, da so nemire skrivaj zanetili Angleži v dogovoru s Turki. Zato je načelnik Grške vlade Karamanlis zagrozil v parlamentu, da bo Grčija izstopila iz Atlantske zveze, ako se grškemu prebivalstvu Cipra ne prizna pravica, da svobodno sklepa o svoji usodi, kar pomeni, da se sme priključiti matični državi.

V zedinjenju Cipra z Grčijo vidi pa turška manjšina na otoku veliko narodno nesrečo in to je vzrok krvavih nemirov.

KAKŠNA BO NOVA VLADA?

Fanfani je povabil, kot smo že pisali, socialne demokrate in republikance, naj sestavijo z demokristjani novo vlado. Republikanci so to odbili, češ da je treba prej razčistiti vprašanje nedovoljenega vmešavanja Cerkve in duhovščine v politično življenje države.

Saragatovci so isto zahtevali. Obenem so stavili še druge pogoje izrazito socialne prirode za vstop v vlado.

Zdi se, da bo zavoljo tega tudi nova vlada za sedaj sestavljena iz samih demokristjanov, čeprav nimajo v poslanski zbornici absolutne večine.

BEN - HUR

V Rimu snemajo velikanski film Ben-Hur. Podjetje je objavilo, da potrebuje precej ljudi, ki naj bi v filmu predstavljali rimsko množico v cirkusu. Kot dnevno odškodnino je določilo 5.000 lir na osebo.

Zastran lepega zaslužka se je prejšnji petek nabrala pred vhodom v rimsko »kino mesto« večtisočglava množica brezposelnih. Ko je režiser odbral potrebnih 1.500 ljudi, so ostali začeli vpiti, protestirati in razsajati. Nastal je splošen pretep, tako da je morala nastopiti policija. Precej ranjenih so odpeljali v bolnišnico.

Snemalci so prizore vneto filmali.

KRIVI SO STARŠI

Ob koncu šolskega leta se sliši o dijakih, ki se zaradi slabih ocen maščujejo nad profesorji, ali pa si sami kaj naredijo.

Te dni se je zaradi petice v italijanščini zastupil kar v razredu tretješolec Ernesto Grossi v Rimu. K sreči so mu brž izprali želo, tako da se bo moral še nadalje ukvarjati z maternim jezikom. Ob tem dogodku pozivajo rimski časopisi oblastva, naj kaj ukrenejo proti takim razmeram.

Toda kaj, ko pa še starši včasih dajejo sinčkom potuho, kot se je v soboto zgodilo v Lentini na Siciliji. Tu so starši kar v razredu do krvi pretepli učitelja Turco, češ da je s šolarčki prestrog.

PONAREJENO VINO

V Milanu so financarji zasačili lastnika velike vinske zaloge g. Pesentija prav v trenutku, ko je z delavci ponarejeval cele sode vina. Po novem zakonu iz oktobra lanskega leta bo za vsak stot potvorjenega vina plačal kazen 100 tisoč lir in povrh odsedel do 5 let ječe.

Tako ostre kazni bi oblastva morala odmeriti še marsikje drugje in tudi v naših krajih.

NAJVEČ IZUMITELJEV

Sorazmerno največ izumiteljev ni niti v Ameriki niti v Rusiji niti v Nemčiji, temveč v mali Švici, ki ji pripada v tem pogledu svetovno prvenstvo.

MLAD TELOVADEC

Telovadno društvo v Rhöndorfu na Nemškem je imenovalo 82-letnega nemškega kanclerja Adenauerja za častnega telovadca. Ko je stari državnik prejel diplomu, je v strahu vprašal, kdaj bo poklican k prvi vaji na drogu.

ČLOVEŠTVO SE SILNO MNOŽI

Izšel je Letopis Združenih narodov za l. 1957. V njem beremo, da se je prebivalstvo zemlje lani pomnožilo za 47 milijonov, torej skoro za toliko ljudi, kot jih šteje Italija. Človeštvo sestoji danes iz 2 milijard in 737 milijonov duš, čez 50 let bo pa živelo na svetu približno 6 milijard ljudi.

Najtežje vprašanje je, kako bo mogoče vsem tem silnim množicam zagotoviti človeka dostojno življenje.

OGROMNO ZRCALO

Na svetovni razstavi v Bruslju vidiš v palači umetnosti ogledalo, ki je 25 m široko, 2 in pol metra visoko in 18 mm debelo.

Po svetu

Amerika — V Združenih državah so splavili novo 60.000-tonsko letalonosilko. Dolga je 300 m, široka 76 in, bo imela 3.500 mož posadke. Na krovu lahko pristane 100 letal na reakcijski pogon.

Italija — Giuseppe Pitti iz Milana je zapustil vse svoje premoženje trem poslednjim kočijažem v prestolnici Lombardije. S tem je hotel dokazati, da je bil vse življenje velik nasprotnik avtomobilov. Možakarji so stare konje prodali in si kupili — avtomobile!

Francija — V Besanconu je pred kratkim zgorelo dve sto let staro gledališče. Uničenih je bilo več dragocenih slik in umetniških oblog.

Sovjetska zveza — Moskovski radio je sporočil, da so imeli konec lanskega leta v Rusiji 346 tisoč zdravnikov, se pravi 17 na 10 tisoč prebivalcev.

Japonska — Cestne železnice v Tokiu so svoje vozove odišavile, da bi bila vožnja prijetnejša. Spočetka so bili potniki navdušeni, pozneje so pa prišle pritožbe oženjenih moških, češ da se njihove obleke navzamejo parfuma, zaradi česar imajo doma nevspečnosti pri svojih »boljših polovicah«.

Anglija — Neka zavarovalnica je odredila, da bodo imeli nekadilci poseben popust pri zavarovanju avtomobilov.

SIBIRSKA ŽELEZNICA

Carška Rusija je začela, kot znano, graditi pred 80 leti skozi Sibirijo najdaljšo železnico na svetu. Zastran njene važnosti so jo postopoma modernizirali. Danes je dvotirna in je s stranskimi progami povezana s Kaspijskim morjem, Turkestanom in Mongolijo. Tudi Kitajci so se na več mestih povezali s to progo, ki jo nameravajo Rusi v prihodnjih letih elektrificirati.

Strokovnjaki upajo, da bo že 1. 1960 tekla železnica naravnost iz Pariza v Peking. Peljala bo skozi Berlin, Varšavo, Magnitogorsk in Lančou.

Moderna Galerija v Ljubljani

NOVICE

NOVA EPIDEMIJA

V Argentini je izbruhnila posebna kužna bolezen, ki vzbuja precej strahu. Bolnika se loti močan glavobol in mrzlica in nazadnje celo ponori. Bilo je že tudi več smrtnih slučajev. Zdravniki so mnenja, da so bolezen raznesle konjske črede, med katerimi so opazili precej živali z vnetimi možgani.

VOJNA — DRAGA REČ

Vojne, ki so jih japonski militaristi in imperialisti vodili proti Kitajski in skupno s Hitlerjem in Mussolinijem proti zapadu, so zelo drago stale njihovo domovino.

Parlament v Tokiu je ugotovil, da je Japonska zgubila v drugi svetovni vojni 48 odstotkov ozemlja in skoro eno petino svojega narodnega premoženja. Padlo je 1 milijon 700 tisoč vojakov. Prejšnji boji s Kitajci so pa zapustili na Japonskem 2 milijona 730 tisoč vdov.

FRANCOSKI FRANK

Dogodki v Franciji in Alžeriji so vplivali tudi na veljavo denarja. V zadnjih 3 tednih je frank zlezal precej navzdol. Njegova vrednost znaša v primeri z letom 1947 komaj 57 odstotkov ali le malo nad polovico.

ZNAMENITI HOTELI

Največji hotel na svetu je Grand Hotel Hilton v Chicagu, ki ima 3000 sob in 2000 uslužbencev, med katerimi je tudi 10 zdravnikov in ena babica. V 30 nadstropij ogromnega poslopja vodi 25 dvigal.

Najdražji hotel je tudi v Ameriki, in sicer Hotel Fontainebleau v Miami Beach. Povprečna soba stane približno 16.000 lir za noč. Zato pa pride na vsakega gosta poldrugi uslužbencec in ima hotel tudi lastno luko. Za varnost bogatinov, ki prebivajo v hotelu, skrbi 20 detektivov.

Nova nasprotja med Beogradom in Kremljem

(Nadaljevanje s 1. strani)

stvom ni prišel na cilj. Zato je zdaj začel udrihati po Jugoslaviji.

Mogoče pa je, da je Hruščev res drugačnega mišljenja ter je iznenada spremenil svojo politiko le zategadelj, da se za vsako ceno obdrži na oblasti. Njegova velika napaka je bila, da je odstranil Žukova, kajti tako je vojska prišla v roke stalinovcev, ki dvigajo zdaj glavo tudi v stranki sami. Stalinovci vladajo tudi v vseh tako imenovanih podložniških državah. Da bi ne ostal v manjšini in padel ter morda celo zgubil glavo, je Hruščev potegnil s stalinovci in zatajil svoje pričanje.

Kaj je resnica, je seve težko ugotoviti. Brez dvoma pa je, da bo odpoved gospodarskih pogodb z Jugoslavijo politično in moralno precej škodovala Moskvi. Hudi materialni udarec bo Jugoslavija že kako prebolela. Toda kaj bodo zlasti narodi v Afriki, na Srednjem Vzhodu in Aziji mislili o državnikih, ki ne izpolnjujejo pogodb? Kako naj še zaupajo Sovjetski Rusiji, ki je zadnji čas med njimi pridobivala vedno večji vpliv?

Ali je bilo pred 50 leti življenje lažje?

Še se najdejo ljudje, ki hvalijo nekdanje blažene dni, češ da je bilo tedanje življenje lažje in nudilo človeku več zadovoljstva kot danes. Kako je bilo pred 100 in več leti, danes ne moremo več presoditi. Mnogi pa se še spominjajo, kako je bilo pred 50 leti. Žele si, da bi se tisti časi vrnili, toda ne zato, ker je bilo takrat življenje lažje, marveč zategadelj, ker so danes stari in jim je hudo po izgubljeni mladosti. Življenje pred 50 leti je namreč bilo trdo in polno odpovedi, saj je prevečkrat vladalo pomanjkanje.

Kaj vse se je spremenilo v zadnjih 50 letih?

V tem času se je zlasti dvignila potrošnja tistih dobrin, ki niso nujne za življenje. Hrana je danes bolj prefinjena in bogatejša, čeprav ni vedno bolj izdatna. Mnogo večji so danes stroški za obleke in obutev. Silno so se dvignili stroški za tobak, kino in stave (loterija, totocalcio itd.); pred 50 leti ni nihče sanjal o radijskih in televizijskih sprejemnikih, o hladilnikih ter sličnih strojih, o avtomobilih, vespah, lambretah in drugih motornih vozilih. Pred 50 leti ljudje niso toliko potovali kot danes. Še na um jim ni prišlo, da bi šli na letovišče, daljše izlete itd. Bili so raje doma, čeprav niso imeli tako udobnih stanovanj kot danes. Kateri kmet je sanjal o traktorju ali drugih kmetijskih strojih? Na senikih so tedaj imeli samo slamo-reznice in tudi teh je bilo malo. V zadnjih 50 letih je nastala nova industrija, izpopolnila se je trgovinska mreža in se razvil sodobni promet. Pred 50 leti se je komaj začela izvajati socialna zakonodaja in največji optimist ni mogel niti sanjati o pridobitvah,

ki jih je danes deležno delovno ljudstvo. Preskrba šolske mladine tudi danes ni še popolna, a se ne more primerjati s tisto pred 50 leti. Koliko je bilo takrat šolarjev in dijakov, ki so imeli dopoldne malico?

V zadnjih 50 letih se seveda ni prav vse zboljšalo. Omenimo naj samo glavno rano današnjega časa: brezposelnost! Brezposelni niso danes samo starejši ljudje, temveč — in predvsem — mlajši. Pred 50 leti brezposelnosti skoraj niso poznali. Tisti redki, ki niso imeli dela, so se izselili v Ameriko. Ugotoviti moramo še eno bistveno spremembo na slabše, in sicer človekovo zdravje. Res je, da imamo danes zelo razvito zdravstveno službo in najrazličnejša zdravila, toda ljudje na splošno niso danes bolj zdravi, čeprav ni več posebnih kužnih bolezní. Nastopile so pa nove živčne bolezni, ki imajo najrazličnejše posledice.

Življenjska raven se je pa v zadnjih 50 letih za mnogo izboljšala. To je posledica današnjega mnogo višjega srednjega narodnega dohodka, ki se je v mnogih državah več kot potrojil, v Italiji pa podvojil: osrednji statistični urad v Rimu računa, da je srednji letni dohodek v Italiji znašal pred 50 leti okoli 2.200 lir, l. 1938 se je dvignil na 3.200, l. 1957 pa na 4.500 lir. Pri tem so upoštevali vrednost lire v l. 1938.

Kljub višji življenjski ravni in več kot podvojenemu srednjemu narodnemu dohodku, kljub modernizaciji in mehanizaciji človek ni bolj srečen kot nekdanj. To pomeni, da zadovoljstvo in sreča nista odvisna samo od materialnih dobrin.

Dopisi s Tržaškega

ŠKEDEEJ

Kaj je z železarno?

Prejšnji teden so se med delavei iznenada razširile vesti, da namerava škedenjska železarna (ILVA) skrečiti obrat in odpustiti iz službe 600 delavcev. Voditelji sindikalne organizacije CISL, v kateri imajo večino demokratistjani, so se zaradi tega obrnili na generalnega komisarja Palamaro ter ga naprosili, naj pojasni, ali so te vesti resnične.

Škedenjska železarna je namreč poldržavno podjetje in je za njegovo poslovanje posredno odgovorna tudi vlada. Dr. Palamaro je sicer priznal, da je vsa italijanska železarska industrija v precejšnji stiski, vendar je zanikal, da bodo v doglednem času morali zapreti livarno in valjalnico v Škednju ter odpustiti delavce.

Za stanje škedenjske in ostalih železarn v državi se zanima tudi delavska organizacija FIOM, ki jo vodijo komunisti in socialisti. V ta namen je sklicala sestanek tajnikov vseh pokrajinskih zvez v državi, ki je bil v torek v Rimu.

REPENTABOR

Šolska prireditve in razstava

Prejšnjo soboto se je lepo število staršev in prijateljev mladine udeležilo zaključne šolske prireditve, ki so jo pripravili učenci ljudske šole na Colu.

Sporod je obsegal štiri točke. Na oder so najprej stopili učenci nižjih razredov, ki so zares mojstrsko izvajali Ples z obročki. Sledila je igra v 2 dejanjih Škratje, ki so jo uprizorili učenci zadnjih razredov. Šolski pevski zbor je nato ubrano zapel tri narodne, nakar so učenci prvega in drugega razreda zaigrali enodejanko Zamorec.

Občinstvo je vse mlade igralce nagradilo z burnim ploskanjem. S tem je izreklo priznanje tudi požrtvovalnim učiteljem, ki so se gotovo mnogo trudili, da je prireditve dobro uspela.

V soboto in nedeljo je bila odprta tudi razstava ročnih del, ki je nazorno pokazala, da so naši učenci letos pridno delali.

BAZOVICA

Tekmovanje koscev

V nedeljo je bilo v Bazovici prvo tekmovanje koscev s Tržaškega ozemlja, ki sta ga priredili Kmečka zveza in Zveza malih posestnikov. Zanimive tekme se je udeležilo 18 kmetovalcev, ki so bili porazdeljeni na dve skupini. Kosci so pomerili svoje moči ter izkazali svojo spretnost na dveh travnikih, ki ju je stavil na razpolago domači gostilničar in trgovec g. Mahnič.

Ocenjevalna komisija je dve prvi nagradi podelila Jožetu Perčiču iz Saleža in Antonu Ražmu iz Bazovice. Ostale nagrade so prejeli Ernest Uršič iz Bazovice, Marino Čuk iz Trebče, Marcell Gropaje iz Gročane ter Bazovci Miroslav Kale, Andrej Ražem, Andrej Pečar in Danilo Križmančič.

G. Mahnič je po tekmovanju pripravil koscem in članom komisije zakusko v svoji gostilni.

ŠEMPOLAJ

Zanimiva razstava živine

Pred kratkim se je pri nas zaključil enomesečni tečaj za živinorejce, ki ga je vodil živinozdravnik dr. Mirko Legiša, naš rojak

iz Mavhinj. Tečaja so se udeležili živinorejci iz Sempolaja, Praprota in Prečnika, ki so ob zaključku priredili zares zanimivo in edinstveno razstavo.

Na dvorišče domačinke g. Ide Gruden so pripeljali nekaj svoje živine ter jo na podlagi znanja, ki so si ga pridobili na tečaju, sami ocenili. Razstavo je zamislil predavatelj dr. Legiša, ki je hotel na ta način otipljivo dokazati, koliko koristnega se lahko naši kmetovalci nauče na sličnih tečajih. Prepričani smo, da bodo živinorejci vestno izpolnjevali nauke in nasvete, ki jim jih je s poljudno domačo besedo posredoval predavatelj.

Dr. Legiša, ki je ne samo daleč naokrog priznan strokovnjak, temveč obenem odlično poznavalec kraške zemlje in njenih ljudi, k dobremu uspehu iskreno čestitamo in obenem mu izražamo hvaležnost za njegovo požrtvovalno delovanje v korist naših kmetovalcev.

NABREŽINA

Seja Občinske podporne ustanove

V ponedeljek so se na županstvu zbrali novoizvoljeni člani Občinske podporne ustanove (ECA). Za predsednika je bil ponovno izvoljen g. Lambert Pertot iz Nabrežine, ki

KROZEK MLADIH IZOBRAZENECV - TRST

vabi na sestanek, ki bo v petek, 20. junija, ob 20.30 v ul. Commerciale 5/I. Na sporedu je predavanje dr. Bogdana Berdona:

PRAVNI POLOŽAJ SLOVENCEV NA TRZASKEM

Po predavanju ogled filmskih posnetkov z zadnjega izleta.

že nad 5 let požrtvovalno opravlja predsednikove dolžnosti. Udeleženci so nato proučili finančno stanje ustanove ter ugotovili, da je prefektura za letošnje prvo šestmesečje nakazala deslej samo 600 tisoč lir, medtem ko je ostala leta izplačala v istem času 1 milijon 600 tisoč. Tako je bila ustanova prisiljena odvzeti podporo mnogim revežem v občini. Člani so zato naprosili predsednika in tajnika, naj posredujejo, da oblastva vsaj do konca tega meseca nakážejo nabrežinski podporni ustanovi 1 milijon lir, ki ji ga dolgujejo. Le na ta način bi reveži spet lahko redno prejeli mesečno podporo.

Tajnik g. Gerbini je nato udeležence seznanil z gradnjo nabrežinskega doma za onemogle in reveže. Predvideva se, da bodo dela zaključena v začetku prihodnjega leta. Dom, v katerem bo mesta za 40 oseb, bo upravljala podporna ustanova in s tem se bo njeno delo silno povečalo.

VELIKI REPEN

Zemljišča razlaščajo

Poveljstvo 5. vojaške divizije v Padovi je našemu županstvu sporočilo, da je obrambno ministrstvo izdalo odlok, po katerem ima vojska nalog, da takoj zasede tako imenovano »Repentaborsko strelišče«. Gre, kot smo že pisali, za precej obsežno dolino, ki se nahaja nad Velikim Repnom in ki ji domačini pravimo »Pač«. Dolina je last 28 posestnikov iz naše vasi ter s Cola. Ameriška vojska si je pred leti v njej zgradila strelišče in je za zasedeno zemljišče lastnikom plačevala mesečno odškodnino.

Po odhodu Amerikancev je strelišče bilo dalj časa zapuščeno in zato smo vsi mislili, da ga italijanska vojska ne bo uporabljala. Pozneje pa smo le opazili, da ima vojska tu pa tam strelske vaje, a o kakšni odškodnini ni bilo ne duha ne sluha. Domača občina in tudi pokrajina sta na našo prošnjo posredovala pri oblastvih, naj se strelišče ukine ter naj se dovoli posestnikom, da zemljišče spet obdelujejo. Ko je že vse kazalo, da bo naša zahteva sprejeta, je pa prišla vest, da bodo vojaška oblastva zemljišče razlastila. In sedaj je prišel še ministrski odlok, ki potrjuje, da nameravajo oblastva svojo namero zares izvesti.

Ker dvomimo, da je odlok sploh mogoče preklicati, sodimo, da bi se morali prizadevati kmetovalci združiti ter od oblastev zahtevati vsaj primerno in pravično odškodnino. Na pomoč bi jim morale priskočiti tudi kmečke organizacije ter županstvo, ki gotovo pozna, kolikšno škodo bo ta razlastitev povzročila kmečkemu gospodarstvu v občini.

SV. IVAN

Smrt in prometna nezgoda

Pred kratkim smo položili v grob 52-letnega Svetoivančana Josipa Svaba. Po poklicu je bil kočijaž in zato so ga vsi dobro poznali. Zbolel je pred 2 letoma in se zdravil po različnih zdraviliščih, toda kruta bolezen ga je pred 14 dnevi spravila v grob.

Naj mirno počiva v domači zemlji. Njegovi hudo prizadeti soprogi ter ostalim sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

V torek se je v ulici Pagliaricci pripetila huda nezgoda. Ko se je 57-letna gospa Ana Vekjet vračala proti domu, se je neki avto iznenada zaletel vanjo ter jo vrgel ob obe strani zid. Ker se je to pripetilo nekaj metrov od doma, ji je takoj prihitela na pomoč hčerka, ki je nato ranjeno mater spremila v bolnico. Gospa Vekjet je zadobila več poškodb po telesu in se bo morala zdraviti okrog 2 meseca. Policija sedaj išče šoferja avtomobila, ki je zakrivil nesrečo in je vrh tega bil tako brezvesten, da se sploh ni ustavil ter ranjeni gospe nudi prvo pomoč.

Svetoivančani želimo gospe Vekjet, da čimprej popolnoma okreva.

KOLONIJA NABREŽINSKE OBČINE

Devinsko-nabrežinska občina bo s pomočjo prefekture tudi letos priredila počitniško gorsko kolonijo. V hribe pojde 200 otrok iz nabrežinske, zgoniške in repentaborske občine. Sto dečkov odpotuje 7. julija, enako število deklic pa 7. avgusta. Namesto v Fornidi Sopra, kamor so otroci zahajali prejšnja štiri leta, bo kolonija letos nastanjena v Rigolatu, prijazni vasi, ki se tudi nahaja v Karniji. Občinski upravni odbor je za ravnatelja kolonije imenoval prof. Janka Ježa.

RAVNATELJSTVO VIŠJE REALNE GIMN. V TRSTU

vjudno vabi na zaključno šolsko prireditve. Dijaki zavoda bodo igrali

TA VESELI DAN

ali

MATIČEK SE ŽENI

slovensko klasično veseloigro v 5 dejanjih. Predstava bo v soboto, 14. junija, v Avditoriju, Teatro Romano 2, ob 20.30.

Vstopnice so na razpolago v Tržaški knjigarni, ulica Sv. Frančiška 20.

Dopisi iz Goriške

GORIŠKI OBČINSKI ODBOR

V sredo prejšnjega tedna je goriški občinski odbor sklenil zgraditi avtobusno čakalnico tudi na vogalu Svetogorske ulice in ulice Ugo Foscolo.

Odločil je obenem, da bodo odslej trgovine z zelenjavo lahko odprte tudi ob nedeljah in praznikih dopoldne. Pristal je nadalje, da se na praznik sv. Petra in Pavla priredi običajna tombola v korist zavoda Oddone Lenassi.

POKRAJINSKI UPRAVNI ODBOR

V torek preteklega tedna je zboroval pokrajinski upravni odbor. Med drugim je sklenil prodati mestni občini nekaj zemljišča v ul. Giustiniani, kjer bo Ustanova za zgradnjo ljudskih hiš (IACP) sezidala tri stanovanjske stavbe. Cena zemljišča znaša tisoč lir za kv. meter.

Odbornik za finance dr. Chientaroli je nato poročal, da je prefektura dvignila za 300 odstotkov doklade na davek od zemljišč in za 500 odstotkov doklade na davek od zemljiških dohodkov. Ker se nove dajatve začno pobirati še to leto, je prefektura obenem spremenila letošnji proračun goriške pokrajine. S tem je država prisilila tudi goriško pokrajino, da je povišala doklade, ker bi drugače ne mogla dobiti posojil, ki so potrebna za kritje primanjkljajev v letih 1957 in 1958.

Po tem žalostnem ukrepu bo pokrajinska uprava sicer imela nekaj nad 9 milijonov lir več dohodkov, toda premnogi goriški kmetovalci bodo zaradi večjih davčnih bremen hudo prizadeti. Ukrep je bil izdan v silno neprimernem času. Našim kmetovalcem je namreč suša prav ta čas povzročila veliko škodo. Razen trte so hudo prizadeti vsi ostali pridelki, saj pravijo, da take suše ni bilo že 90 let. Sodimo, da bi morala vlada upoštevati to stanje kmetijstva na Goriškem in Tržaškem ter nemudoma odložiti pobiranje novih davčnih dajatev.

IZ ŠTEVERJANA

Števerjanci smo sicer navajeni na sušo, a take, kot je bila v letošnjem maju pri nas in drugod po Goriškem, ne pomnimo. Pravijo, da je nekaj podobnega bilo pred 90 leti. Hude posledice suše se najbolj vidijo pri češnjah, ki so zelo drobne in premalo sočne. Zato je razumljivo, da imajo zelo nizko ceno, saj se prodajajo le po 40 do 50 lir za kg. Debelejše pa trgovci plačujejo po 80 lir. Pomanjkanje dežja občuti tudi vse drugo sadje, zlasti hruške in jabolka. Sušo doslej še kar dobro prenaša le trta, ki lepo raste, ne da bi jo bilo treba škropiti z modro galico.

Števerjanci v tem času še posebej hudo trpimo zaradi velikega pomanjkanja vode. Nekoliko nam sicer pomagajo financarji, ki nam za 1000 lir pripeljejo na tovorniku 50 hektolitrov vode. Te ugodnosti so pa deležni le tisti posestniki, ki imajo vodnjake ob cesti. Kdor pa ima vodnjak nekoliko oddaljen od poti, mu ni pomoči in se mora odreči še tem kapljicam.

Ob tej stiski ponovno pozivamo oblastva, naj se vendar res zganejo ter nam čimprej omogočijo zgradnjo občinskega vodovoda.

V torek preteklega tedna je imel naš občinski svet sejo, na kateri je razprav-

ljal zlasti o hiši, ki jo namerava pri nas sezidati Ustanova za gradnjo ljudskih hiš v Gorici. Nova zgradba bo imela šest stanovanj in bo stala okoli 15 milijonov lir.

Čujemo, da se je zdravstveno stanje domačina Antona Štekarja z Valerišča, ki si je pri padcu z voza poškodoval nogo, znatno zboljšalo. Vsi mu želimo, da bi čimprej popolnoma okreval.

Z OSLAVJA

V soboto in nedeljo bo nastopilo na Oslavju Slovensko gledališče iz Trsta. V soboto ob 20.30 bodo igrali »Prihodnjo nedeljo«, v nedeljo ob 20. uri pa delo »Topaze«. Predstavi bosta na prostem. Vstopnina je 200 lir.

DOL — JAMLJE

Pred kratkim smo v listu javili, da je Rimska posojilnica odobrila doberdopski občini 13 milijonov lir za zgradnjo nove ljudske šole v naši vasi. Danes pa moramo poročati, da bo občinska uprava prav kmalu določila dan, ko bodo na javni dražbi oddali v gradnjo toliko zaželeno šolo.

V sredo, 25. junija, bodo na dražbi oddali tudi zidavo novega pokopališča na Palkišču. Zemljišče je občina že odkupila in dala zanje okoli 100 tisoč lir. Tudi za to delo je Rimska posojilnica nakazala posojilo, in sicer 2 milijona 350.000 lir.

Naj ob tej priliki zopet omenimo, da so Dol in njegove vasice še vedno brez električne luči, čeprav nam je bilo že večkrat obljubljeno, da jo bomo v kratkem dobili. Večkrat so nam tudi zatrdili, da so bile že premagane vse ovire pri podjetju Selveg, ker je doberdopska občina plačala dolg za napeljava elektrike v Jamljah. Mi res ne moremo razumeti, zakaj se pričetek tega prepotrebne delo v dolskih vasicah toliko odlaga. Saj naše naselbine ne leže v kakih Sahari, marveč ob prometni državni cesti med Trstom in Gorico.

IZ RUPE

Sovodenjska občina je pred kratkim prejela obvestilo, da ji je denarni Zavod za vloge in posojila v Rimu odobril 5 milijonov 560 tisoč lir za zgradnjo otroškega vrta v naši vasi. Tudi o tem javnem delu smo pisali že pred leti in zato ga ni človeka na svetu, ki bi mogel trdit, da ustroj državne uprave prehitro deluje. Sistem, ki zahteva, da se tudi najmanjša vprašanja rešujejo v prestolnici republike, je velika nesreča za vse gospodarsko in upravno življenje države.

LAHKOATLETSKO TEKMOVANJE

V nedeljo je bilo v Benetkah lahkoatleško tekmovanje srednješolcev iz severovzhodne Italije. Dijak slovenskega liceja v Gorici Ernest Anselmi se je v skoku v daljino (6,81 m) uvrstil na tretje mesto.

Anselmi je tekmoval tudi v goriški štafeti 4 x 100, ki je zasedla drugo mesto s časom 43''7. Mlademu športniku čestitamo k lepe- mu uspehu.

SMRT ZAVEDNE SLOVENKE

Pred nekaj dnevi smo v Gorici pokonali gospo Leopolda Gorjup. Bila je zavedna Slovenka in verna žena. zvesta pomočnica svojega moža, upokojenega sodniškega uradnika Leopolda Gorjupa. Rodila se je pred 60 leti

v Grgarju. Dalj časa sta živela v notranjosti države, kamor je mož bil pregnan za časa fašizma. Po upokojitvi sta se vrnila v Gorico.

Blagi pokojnici naj sveti večna luč. Njenemu možu in ostalim sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

TUDI ZA AVSTRIJO ODPRAVLJEN POTNI LIST

Zdaj je tudi Avstrija stopila v kolo tistih evropskih držav, ki so med seboj odpravile potni list. Odslej boš lahko potoval v Avstrijo le s posebno osebno izkaznico, ki jo izdajajo županstva. Goriško mesto je izstavilo že več tisoč takih novih izkaznic.

Na zadnji strani imajo potrdilo kvesture, ki služi namesto potnega lista za potovanje v Francijo, Belgijo, Zahodno Nemčijo in odslej še v Avstrijo. Ta osebna izkaznica bo goriškim Slovencem služila zlasti za obiskovanje naših bratov na Koroškem.

RAZDELITEV NAGRAD

Med nagrajenci, ki so bili predpreteklo nedeljo odlikovani pred predstavo filma »Kočuta«, prirejenega po znanem istoimenskem Rawlingsovem romanu, so bili tudi trije slovenski ljudskošolski učenci, in sicer: Marino Mikluš iz 5. razreda v Podgori in Stanislav Cotič ter Leban Alojzij iz 4. razreda v Gorici. Odlikovani so bili tisti šolarji iz goriške pokrajine, ki so v nalogi najbolje opisali kako žival. Prireditelj je bila pod pokroviteljstvom Rdečega križa in Šolskega skrbništva.

DIJAŠKA PRIREDITEV

V nedeljo so goriški slovenski srednješolci imeli na dvorišču Gregorčičevega doma v ulici Croce kulturno prireditev. Občinstvo se je vabilu dijakov odzvalo v izredno velikem številu, saj je bilo dvorišče nabito polno. Pred predstavo je dijakinja Daša Tomšičeva pozdravila šolskega skrbnika dr. De Vetto, ki je s svojo prisotnostjo počastil prireditev.

Po tem pozdravu smo prisluhnili štirim pesmim: Najlepša je mladost, Sijaj lunica, Lepi Jurij in Planinska. Občinstvo je s ploskanjem izrazilo željo, da bi se ponovili obe poslednji pesmi. Pel je mladinski zbor učiteljskega pod vodstvom prof. Fileja.

Nato so dijaki nižje gimnazije in strokovne šole predvajali igro mladinskega pisatelja Pavla Golje Jurček. Goljevo pravljico v 4 dejanjih, ki je precej zahtevna, sta režirala profesorja dr. Humar in Slavko Rebec. Če upoštevamo, da se je večina igralcev znašla prvič na odru, je naravno, da se je ta ali oni spčetka iz strahu pomotil, a gotovost in spretnost igranja sta rasli od dejanja do dejanja.

Občinstvo je bilo zlasti zadovoljno s plesnim nastopom petih gozdnih vil v lenih oblekah, ki ga je pripravila prof. Ema Saurin. Prirediteljem in vsem, ki so sodelovali pri petju in igri, k uspehu iz srca čestitamo.

Tudi šolski skrbnik dr. De Vetta je poslal dijaštvu in prirediteljem lepo pohvalno pismo.

ZAKLJUCNA SOLSKA PRIREDITEV

goriških srednješolcev je v nedeljo, 8. junija, zelo dobro izpadla, zato jo bodo ponovili v nedeljo, 15. junija.

Kdor je ni utegnil videti preteklo nedeljo, naj izrabi priliko in naj pride 15. junija, ob 20.30 na šolsko dvorišče v ulici Croce.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

BENEŠKA SLOVENIJA IN NJENE GOSPODINJSKE POMOČNICE

Beneška Slovenija ima nad 40 tisoč prebivalcev. Kot povsod so tudi pri nas ženske v večini, tako da lahko rečemo, da jih je nad 20 tisoč. Ker je dežela pod Matajurjem izredno revna in nima nobene industrije, je večina mladih žensk, zlasti deklet, prisiljena, da si poišče kosček vsakdanjega kruha v raznih italijanskih mestih in čestokrat tudi v inozemstvu.

Poznavalci razmer trdijo, da je okrog 10 tisoč naših žensk stalno z doma. Po veliki večini so zaposlene v hišnem gospodinjstvu, kar je razumljivo, saj se zaradi okolja, v katerem rastejo, ne morejo naučiti kakšnega drugega poklica. Posebno veliko beneškoslovenskih deklet je v mestih severne Italije, zlasti v Milanu, Torinu, Vidmu in Čedadu. Italijanske gospodinje izredno cenijo slovenska dekleta, ker so pridna, zdrava in poštena.

Medtem ko je bil položaj gospodinjskih pomočnic pred drugo svetovno vojno na splošno slab, se je po vojni znatno zboljšal. Temu je v veliki meri pripomoglo dejstvo, da se italijanska mlada dekleta branijo teh služb in se raje zaposlijo v tovarnah ali v drugih industrijskih obratih. Tu namreč delajo osem ur dnevno in so potem proste. Zato je razumljivo, da so gospodinje morale svojim pomočnicam nekoliko dvigniti plače, ker bi jih drugače sloh ne dobile. To velja zlasti za severno Italijo, da ne govorimo o Švici ali Angliji, kjer so plače vsaj trikrat večje kot v Italiji.

Določila novega zakona

Odločno na boljše pa se je spremenilo stanje gospodarskih pomočnic, odkar je izšel zakon, ki na novo urejuje njih pravni in socialni položaj. Glede na veliko število beneškoslovenskih deklet, ki so zaposlena v hišnem gospodinjstvu, je prav, da si zakon boljše ogledamo.

Kot smo poročali, je zakon stopil v veljavo dne 17. aprila 1958. Novi predpisi ne urejujejo prejemkov gospodinjskih pomočnic, ker je njihova mezda določena po sindikalnih predpisih posameznih pokrajin.

Zakon določa, da mora uslužbenec ob sprejemu v službo predložiti delavsko knjižico, osebnostno izkaznico in zdravniški list. Preizkusna doba traja za navadno osebje največ osem dni, za uslužbenice višje vrste, n. pr. guvernante, pa največ en mesec.

Gospodinjska pomočnica ima pravico do enega prostega dne v tednu. Specializirano osebje ima v prvih 5 službenih letih pravico do 15 dni letnih počitnic, po 5 letih službe pa do 25 dni; navadne uslužbenke pa do 15, oziroma 20 dni.

Gospodinjske pomočnice imajo nadalje pravico do odpravnine. Ta znaša za specializirano osebje po eno mesečno plačo za vsako leto službe, navadni uslužbenici pa po 15 dni plače za vsako službeno leto. Odpovedni rok znaša 15 dni. Vsak uslužbenec ima poleg tega pravico do trinajste plače.

Gospodinja mora svoji pomočnici dovoliti primeren dnevni počitek in najmanj 8 ur nočnega spanja. Točno ji mora plačevati mezdo, nuditi primerno bivališče in zadostno ter zdravo hrano.

Rešitev je v industrializaciji

Socialni in pravni položaj naših gospodinjskih pomočnic se je sicer znatno zboljšal, toda če zadevo premostrimo s širšega stališča, ne moremo reči, da je novi zakon bogve kaj pripomogel k socialnemu, gospodarskemu preporodu Beneške Slovenije. Zaradi tujega mestnega okolja se namreč marsikatero naše dekle postopno odpove materini govorici, domačim navadam in običajem ter se potuje. V vrvežu mestnega življenja, daleč od staršev in sorodnikov, pa ima mlado dekle mnogo priložnosti, da tudi v moralnem pogledu zaide na stranska pota. Prejemki na-

ših deklet pa prav malo koristijo gospodarstvu naše dežele.

Zato je naša dolžnost, da ponovno pozovemo oblastva, naj čimprej naredi nekaj zares učinkovitega v korist Beneške Slovenije. Kot v južni Italiji tako bi tudi pri nas morali ustanoviti več industrijskih podjetij, ki bi lahko zaposlila večino domače delovne sile, pa naj bodo to moški ali ženske. Le na ta način bo mogoče zajeziti vsesplošno izseljevanje ter gospodarsko in narodno propast prelepe obmejne dežele.

IZ RAJBLJA

Pred kratkim so bile pri nas volitve v Enal, ki so ga doslej upravljali skupno komunisti in nennijski. To pot so pa zmagali predstavniki demokratskih sindikalnih organizacij.

Vsederžavne stavke rudarjev smo se v maju udeležili tudi rabeljski rudarji. Do stavke je prišlo zaradi tega, ker lastniki rudnikov niso hoteli obnoviti kolektivne delovne pogodbe.

Slovensko javnost gotovo zanima, kako so izpadle državnozbornske volitve v naši delavski vasi. Med razne politične skupine so bili glasovi takole porazdeljeni:

	Posl. zbornica	Senat
K D	435	387
Komunisti	41	38
Socialisti	213	200
Socialni dem.	47	44
Misovci	79	76
Monarhisti	10	28
Republikanci	7	7

Za poslansko zbornico je KD dobila 51 odstotkov vseh glasov, za senat pa 49,7 odstotka.

IZ ŽABNIC

Pobinkoštna sredi je bila vesel dan pri Hvačarju. Starejša hči Herta je namreč na ta dan obljubila večno zvestobo ženinu E. Almani; njena mati Terezija in oče Edvard Moschitz sta na isti dan praznovala srebrno poroko. Mladoporočencema in slavljencema srebrne poroke voščimo vsi vaščani obilo božjega blagoslova in zadovoljstva.

36

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

R. B.

Domino piše

Cesarica in njena dvorna dama sta bili veseli in obenem v strahu, da ne bi iz tega pustnega srečanja nastale kakšne govornice. Voznik je moral zavijati po stranskih ovinkih, ker sta se bali, da jima ne bi morda Pacher sledil. V temni ulici sta izstopili in šli peš v cesarski grad. Šestindvajsetletni ministrski uradnik je pa bil ves pijan od sreče in je skrbno čuval svojo skrivnost. Hodil je cele dneve okoli dvora. Res je nekega dne švignila v kočiji cesarica mimo. On jo je pozdravil, ona je pa brž potegnila zavesa na steklu.

Čez dober teden je Fritz Pacher prejel pismo iz Monakova:

Drasi prijatelj!

Čudili se boste, da prejmete moje prve vrste iz Monakova. Tu sem na prehodu ter Vam pošiljam obljubljene znake, da sem

pri življenju. Vi ste jih željno pričakovali. Nikar ne tajite, to že zaradi svojega poštenja. Ne bojte se, da terjam od Vas kakšne izjave. Vem prav tako kot Vi, kaj se je tisto noč z Vami dogajalo. Gotovo ste že imeli stike s stoterimi ženskami in dekleti, morda se z njimi zabavali, toda na sorodno dušo niste naleteli. V tistih pisanih sanjah ste pa našli, kar ste že leta iskali, morda samo zato, da boste za večno zgubili...«

Iz pisma odseva Elizabetino hrepenenje iskanje po nečem, kar ji njen stan odreka. Manjkalo ji je, kar osrečuje preprostega človeka, sorodnega srca v majhnih stvareh.

Zaljubljeni Pacher je svoji Gabrijeli brž odpisal, poštno ležeče na glavno dunajsko pošto. Vsa svoja čustva je izlil na papir. Po dveh dneh je res nekdo dvignil pismo. Domino ni lagal. Hotel je pa igrati dvojno igro: cesarice in dekleta, kateremu je vseč, če jo kdo od daleč obožuje.

Cesar se je proti koncu februarja vrnil iz Rusije. Političnega zblizanja ni dosegel. Postal je še bolj samsvoj. Tudi Elizabeta se je umaknila družbi, menila je, da je ljudstvo ne mara in da jo občuduje samo kot opico, ki skače v cirkusu, tako se je izrazila sama o sebi. Zato jo je še bolj privlačevalo nedolžno srečanje na pustni maskaradi.

Pisala je marca zopet Fritzu, kakor da je v Londonu, čeprav je nameravala tja šele v poletju.

V pismu se odkriva njen otožni značaj »...moj duh je do smrti utrujen, moje misli nimajo več poleta. Včasih sedim dolge ure pri oknu in strmim v brezupno meglo, potem me pa prevzame norčavost, da bi se vrnila v vrtinec zabav. Ali mislim kaj nate? Kaj mislim, vem jaz! Tvoje radovednosti nimam namena potolažiti, ti domišljavi fant; zato ne boš o tem nikoli nič zvedel.« Nato mu opisuje, kaj ona počneja v Londonu pri namišljenih sorodnikih. Zatem se mu posladka: »Zdaj pa ti želim dober počitek, vra kaže že polnoč. Ali v tem trenutku sanjaš o meni ali pošiljaš vroče stihe v tiho noč? Zaradi dobrega sosedstva, ti želim prvo.

Gabrijela«

(Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Pred predstavo Linhartovega „Matička“

Ljubitelji slovenske šole so se razveselili, ko so brali sporočilo, da pripravljajo letos za zaključek šolskega leta naša gimnazija spet predstavo Linhartovega »Matička«. To bo po daljšem odmoru spet večja prireditev naše šole, ki zahteva od mladih igralcev dosti prizadevnosti in sposobnosti, če hočejo to petdejansko dostojno predstaviti. Ne dvomimo, da nas naši dijaki ne bodo razočarali. Naš dopisnik je pokukal nekoliko k vajam, ki so v polnem teku. Pomudil se je pri prof. Jožetu Peterlinu, ki predstavo pripravljajo in je rad dal nekaj pojasnil.

Kako to, da ste se odločili spet za Matička? Saj, če se ne motim, ga je prav gimnazija igrala pred nekaj leti?

Da, igrali smo ga pred petimi leti. Pet razredov imamo in pred nami je nova generacija. In tudi ta se je navdušila za to domačo veseligo. Komedijo beremo v šoli in v tistih šolskih knjigah je kar nekako zaživela in rodila se je misel: »Igrajmo „Matička“ na odru!« In če sprožijo idejo mladi dijaki in če je v njih veselje, da bi igrali, kako bi se jim profesor ustavljal? In tako smo se lotili spet »Matička«.

So še vedno dijaki tako navdušeni za delo? Mislili tudi zdaj po napornih vajah? Ste imeli dosti vaj?

Večina še ni bila na odru, zato je pač treba več vaj. Kakih 40 po več ur. Seveda so vaje malo utrudile. Posebno še, ko je konec šolskega leta in šola je pač prva. Šele kar ostane časa, ga posvetimo vajam. Vendar je bilo potrebnih mnogo žrtev in mnogo odpovedi. Prijetneje bi bilo mladim dekletom in fantom iti na sprehod v pomladnih večerih, pa so se temu odpovedali. Zato bi lahko rekli, da so še vedno nad »Matičkom« navdušeni.

Kako si zamišljate predstavo?

Predstava bo pravzaprav posvečena našim letošnjim maturantom vseh šol. Spletlo se je prijateljstvo med stenami šolskih prostorov in na poti od šole in domov. Kar nekam težko je tistim, ki odhajajo, in tistim, ki bodo še ostali brez osmošolcev. Zato so jim naši prireditelji posvetili ta večer: določili častno mesto v avditoriju — našim maturantom. Zaigrali jim bodo, kolikor pač znajo, v nasme-

jano slovo. Zadnjo soboto šolskega leta! Sobota je za študenta vedno najlepši dan v tednu. V nedeljo že misli na šolo, v soboto pa je prost in svoboden. Predstava pa bo tudi tokrat postavljena v Linhartov čas, vendar nekam v bližino Trsta, da bodo posli, delavci, Matiček in Nežka govorili v domači govorici, »gospoda« pa v knjižni stari slovenščini.

Tako taki nastopi lepo dopolnjujejo šolski pouk v domačem slovstvu in dramatikah sploh.

Slovenska javnost bo gotovo z veseljem pozdravila to prireditev, mladostni idealizem naših dijakov in režiserja in bo napolnila avditorij. Želimo najlepšega uspeha, maturantom pa tudi naš pozdrav!

KULTURNE VESTI

* V Zahodno Nemčijo je pribežal poljski režiser Ignacij Taub, ki je posnel film »Osmi dan v tednu«. Ta film so nameravali Poljaki predvajati na letošnjem filmskem festivalu v Cannesu, pa so ga zadnji hip umaknili, ker preveč kritizira poljske razmere. Taub je zdaj v begovskem taborišču v Nürnbergu. Pozneje misli sodelovati pri nemškem filmu.

* Pevka Maria Meneghini Callas je nedavno poslednjič nastopila v milanski Scali. Zapustila je Scalo zaradi spora z njenim upravnikom. Kadar ne poje, se prepira.

* Cankarjeva založba v Ljubljani je izdala deveti, predzadnji zvezek Izbranega dela Ivana Cankarja. Uredil ga je in uvod napisal Boris Merhar. Pri opombah je sodeloval France Dobrovoljc. Zvezek vsebuje Cankarjeve drame.

* V Spoletu imajo te dni festival dveh svetov (evropsko-ameriški). Organiziral ga je skladatelj Gian Carlo Menotti. To je eden najsijajnejših letošnjih festivalov v Evropi. Na njem sodeluje tudi orkester tržaške Filharmonije.

* Pesnik Rafko Vodeb, ki živi v Rimu, tiska novo pesniško zbirko z naslovom: Človek sem. Zbirka bo izšla v Rimu.

* Filmska igralka Silvana Pampanini bo letošnje poletje režirala dokumentarni film o Verdiju. Scenarij je napisala sama, pomagal pa ji je režiser Bruno Beneck.

Ob 5. številki Mladike

Gradivo majske številke Mladike se skoraj v celoti ujema s tem, kar imenujemo okus preprostega bralca. Vendar je vprašanje, ali se predstava tega preprostega bralca v današnjem Trstu krije z bralcem nekdanjega slovenskega patriarhalnega podeželja. Osebnost mislim, da je boljše, če uredništvo neke ljudske revije svoje bralce raje precenjuje. Zato mislim, da bi moralo uredništvo Mladike videti v tej številki raven, pod katero nikakor ne sme, saj bi bilo škoda napraviti iz revije s takim krogom nekakšen razširjen duplikat Literarnih vaj.

Več prispevkov v poeziji in prozi je tokrat posvečenih motivu matere, a v osnovnem dostopu bi rad videl manj obrabljene sentimentalnosti, več osebne doživljenjske. V pesniških prispevkih (Branko Bohinc, Bruna Pertot, Mirko Mazora, Mirjam, Slavko) človek naleti že na razveseljivo obvladavanje jezika, še največ doživljenjskega pa najde pri impresiji Brune Pertotove. Tehtnejši prozni prispevek je tokrat samo v Jezovem nadaljevanju povesti Moč ljubezni, kjer je avtor ubral prav prikupen pripovedni stil s pristržnimi ženskima likoma Magone in Secundine. Stan-ko Janežič pa je v črtici Binče išče delo postavil v velikomestni okvir človeka, ki naj bi bil Tržačan, a ki je v resnici klišan tip naivnega sanjarja iz literature Miška Kranjca. Tudi to bi šlo, ko bi se ta človek ne gibal v neki neresnični poetičnosti, ki jemlje njegovi zgodbi prepričljivost. Formalno pa je treba Janežiču priznati sočno domačnost izraza, kar kaže, da ni novinec v sukanju peresa. Razmišljanje Cecila B. Millesa Zakaj sem ostvaril film »Deset božjih zapovedi«, ki ga je za Mladiko prevedel Marij Gerdol, je vsekakor vredno branja, torej uspeša postavka te številke. Omenim naj, da daje ta številka vtis prijetne pisanosti, k čemur pripomore precej vsakovrstnih drobnih prispevkov. Med temi naj omenim zapis Marija Slockarja o razstavi v Bruslju, Jevnikarjevo notico o prof. Urbaniju in njegov prikaz povesti Mimi Malenškove Bratstvo, nekaj gledaliških recenzij izpod peresa Jožeta Peterlina, zapis Dušana Jakomina o ljubljanski Operi v Benetkah. V intervjuju poljskega pisatelja Hlaska francoskemu časopisu Express pa bo tudi zahtevnejši bralec našel dokument duhovnega poguma, ki se mu bo moral pokloniti. S takimi izrednimi pričevanji bi pomen Mladike lahko segel v višjo slovensko duhovno problematiko. Vsaj delno bi lahko nadomestila kulturno revijo, ki ji med tržaškimi Slovenci, kakor kaže, ni usojeno uspevati.

U. Š.

V DACHAUSKIH BLOKIH

E. Z.

19 V »Podmornici« je imel človek še vedno nekaj upanja, da ga bodo po kakšni intervenciji ali bogve zakaj poklicali in mu povedali, da ni nikakih dokazov proti njemu in da lahko gre. Kdor je bil pa enkrat v umobolnici, se ni smel več vdajati takemu upanju. Sicer so res vsak dan prišli po koga in ga odpeljali nazaj na policijo, toda skoro vedno le zaradi kakega novega zaslišanja, in marsikdo se je vrnil čez dan ali dva nazaj s svežimi podplutbami. Vendar pa se je včasih zgodilo, da so izpustili koga iz umobolnice domov. Ta sreča je doletela čez nekaj tednov tudi gospoda Kluna. Zaenkrat pa mi je še delal družbo, vedno dostojanstveno miren, dobrih živcev in pripravljen na trezno diskusijo.

Ker je bilo v dverani toliko ljudi, so se nujno porazdelili v družbine, ki so se obdale z nekakim nevidnim zidom in se držale skupaj. Ljudje so si skušali tako nekam nagnosko ohraniti nekaj »zasebnosti«. Take družbine so spale skupaj, jedle skupaj in se ves dan držale bolj ali manj skupaj, bodisi da so sedeli na tleh v krogu in se pogovarjali, kvartali, igrali šah, »človek, ne jezi se« ali kar koli drugega. Nekako je bilo pač treba ubiti čas, ki je mineval silno počasi. Dnevi so se zdeli brez konca in kraja, tembolj ker smo bili lačni. V umobolnico je bilo mnogo teže kaj dobiti kakor v podzemlje policijske palače in mnogi smo bili navezani samo na jetniško hrano, ki je bila pičila in neokusna. Močnik je imel zoprno sladkobni okus, kruha pa je bilo malo. Če pa je človek lačen, mu čas še počasneje mineva kot sicer, in dolgočasje samo nam je še bolj navajalo misli na hrano. Le nekateri mladi fantje — v naši sobi so bili nekateri še napol otroci — so smeli pomagati v kuhinji ali pri kakšnih drugih delih v poslopju, za kar so dobili nekaj več hrane.

V naši družini smo bili štirje: poleg gospoda Kluna in mene še mlad akademik, doma s Pohorja, Ivan Gamser, zdaj znani strokovnjak — meteorolog, in rdečelas, droben, prisrčen srednješolec, doma nekje v Šiški. Ze v »Podmornici« je iskal mojo družbo in kmalu se mi je zelo priljubil zaradi svoje vedrosti in odkritosrčnosti. Tudi z gospodom Klunom se je seznanil že v »Podmornici«, medtem ko smo našli Gamserja že v umobolnici. Morda ga je privlačila naša družina zato, ker nismo stokali in se vdajali črnogledosti. Posebno Gamser je bil vedno poln humorja, da smo se imeli vedno čemu smejati. Ne vem, kdo se je spomnil prazne, neumne predvojne časnikarske fraze »Tekom dogodkov nam bo postalo vse jasno«: zdaj je imenitno izražala naš položaj in duševno stanje. Samo da jo je kateri izustil, pa smo se morali smejati.

Zlasti v Gamserjevih ustih je zadobila tak humorističen prizvok, da se človek ni mogel upirati smehu. Govoril je s počasnim pohorskim naglasom, kar je vplivalo še bolj smešno. Marsikdo nas je začudeno in postrani gledal, ko smo se krohotali. Vendar moram reči, da se tudi mnogi drugi niso držali kisle. V splošnem je vladalo nekako »rekrutsko« razpoloženje. Vedeli smo, da bomo morali kmalu v Dachau, in vsak se je bil že pripravil na to, imel pripravljene svoje stvari in si je kar želel, da bi šli čimprej na pot, ker najhujše sta bila čakanje in negotovost. Mnogi smo se tudi bali, da bi nas vendarle izročili Nemcem ali da bi nas pri mučenju še kdo izdal in da bi morali nazaj na zaslišanje in pod udarce. Tega se je vsak bolj bal kot Dachaua. Vsakdo si je želel, da bi se čimprej rešil iz Lohovih rok.

Njegovi obiski so bili najneprijetnejše, kar so nam prinašali tisti dnevi. Prihajal je navadno proti večeru in skoro vedno je bil z njim geštapovec Simon. To judovsko ime mu kot geštapovcu gotovo ni bilo prav prijetno. Pravili so, da je doma iz Šlezije. Bil je srednje velik, zavaljen človek mesarskega videza.

(Dalje)

GOSPODARSTVO

SKRB ZA KRMO

Letošnja suša je povzročila neprecenljivo škodo našemu kmetijstvu in še posebno živinoreji. Prva košnja je zelo pičla, posebnega upanja pa ne moremo imeti niti za drugo. Na plitvih senošetih, kjer je le malo zemlje, je mnogo oplazov, na katerih je trava sploh umrla. Živinorejci so zato popolnoma upravičeno zaskrbljeni, kako bodo prehranili živino, ki je steber njihovega gospodarstva. Sprašujejo se, ali je sploh mogoče rediti v hlevu enako število živine kot doslej.

Naš list je že pred tedni pisal, da bo krma letos draga, in je žal imel prav. Danes pa opozarjamo živinorejce, da je samopomoč še vedno mogoča. Ne smemo seveda čakati na kakšne čudeže. S tem mislimo samo na poletna in poletno-jesenska travišča, ki dajo, če so prav napravljena, znatne količine krme.

Ves mesec junij in še preko polovice julija lahko napravimo travišče tako, da sejemo kitajski fižolček (*vigna sinensis*) in sladkorno soržico (*sorgo*) ali koruzo (*pitnik*). Od kitajskih graškov sta priporočljiva Novi vek (*era nuova*) in kitajski rdeči, od soržice pa sorta Saturno.

Zemljišče moramo preorati in ga pognojiti predvsem s hlevskim gnojem in z manjšimi količinami superfosfata in kalijeve soli. Površino tisoč kv. m nato posejemo z mešanico 5 kg kitajskega fižolčka in 1,5 kg soržice. Slednjo lahko nadomestimo s 3 kg koruze, ki naj bo križana ali hibridna, ker nam da več zelene krme kot domača. Meša-

nico sejemo z roko, na široko, še bolje pa s strojno sejalko. V tem slučaju sejemo kitajski fižolček pa v vrste, ki naj bodo oddaljene med seboj 80 cm. Ko požene drugi list, jo nekoliko oplevemo in vsejemo med vrste soržico ali koruzo.

Pridelek znatno zvišamo, če setev zalijemo z gnojnico, ki mora biti seveda razredčena z vodo.

Na ta način pridelamo mnogo zelene krme, ki jo cenevno pokosimo toliko, kolikor potrebujemo. Že danes pa moramo tudi misliti na prihodnjo pomlad in za tedaj bomo morali sejati deteljo inkarnatko ali ruso travo. O tej pa bomo pisali prihodnjic.

GOSTOTA HIBRIDNE KORUZE

Večkrat smo že pisali, da nam daje koruzo najvišji hektarski donos, če rastejo stebela v primerni razdalji, se pravi, če je gostota pravilna. Gostota je natančno določena za vsako sorto koruze, zlasti še za hibridne ali križane koruze. Zato naj vsak kmetovalec pri nakupu semena vpraša, katera gostota je najprimernejša za kupljeno koruzo.

Z besedo gostota mislimo na število stebel, ki naj rastejo na vsakem kv. metru. Predpisana gostota gre od 3 do 6 stebel na kv. m. Ker sadijo naši kmetje koruzo v vrste, ki so druga od druge oddaljene 75 cm, naj upoštevajo naslednje:

Če je med dvema vrstama koruze 75 cm razdalje, med dvema stebroma (v vrsti) pa 20 cm, je na vsakem kv. metru 6,6 stebela. Pri enaki razdalji med vrstama, a pri 25 cm med

stebroma v vrsti, dobimo 5,32 stebela; pri 30 cm v vrsti dobimo 4,4 stebela; pri 35 cm v vrsti imamo 3,8 stebela in pri 40 cm v vrsti 3,3 stebela.

Če je gostota določene sorte 5 stebel na kv. meter, bomo koruzo sejali v vrste, ki bodo druga od druge oddaljene 75 cm, v vrsti sami pa naj bo razdalja med stebroma od 25 do 30 cm, najbolje pa 27 cm.

NOVA SORTA MURVE ZA SVILOPREJKE

V beneških pokrajinah, kjer je svilogojstvo najbolj razširjeno, se zelo zanimajo za neko japonsko sorto murv, ki se imenuje kokuso. Letos so vsadili 4.000 sadik. Nova sorta je zgodnja in ima mnogo listja. Značilno je, da je listje vedno mehko in nežno, tako da lahko služi za hrano sviloprejkam tudi v poletnih in jesenskih mesecih. Seme japonskih sviloprejk se je v Italiji zelo obneslo. Zato upajo, da bo dobro uspevala tudi nova sorta murv.

OD KOD NAŠ TOKAJEC?

Dr. Dorigo, urednik lista *Agricoltura Friulana*, piše, da izvira naš tokajec iz ogrskega Tokaja, od koder ga je prinesel neki prelat okoli l. 1855. Prelata je poslal v Tokaj videmski nadškof Casasola, ki je nato ukazal te trte zasaditi v Rožacu, od koder je začel tokajec svoj zmagoviti pohod po vsej severovzhodni Italiji. Tokajec se danes širi hitreje kot kdaj koli prej, čeprav povzroča kletarjem precej sitnosti. Zapeljuje jih namreč izredno visoka jakost tokajca, ki je na Goriškem v nekaterih primerih imel tudi 17% alkohola (Oslavje l. 1956 in 1957).

BALDINI NOVI COPPI?

V nedeljo se je končala znana etapna dirka po Italiji. Zmagal je mladi Ercole Baldini, ki je tako ponovno potrdil, da je gotovo eden najboljših kolesarjev na svetu. Nekateri ga primerjajo celo z Bartolijem in Coppijem. Če je to res, je težko reči, čeprav je na tej dirki pustil za seboj Brankarta (4'17"), Gaula (6'07"), Bobeta (9'27"), Nencinija (10'36") in Pobleta (11'07"). Coppi je zaostal za skoraj celo uro.

Baldini je v prvi etapi vozil zelo previdno in bil vedno v družbi najboljših. V drugi etapi pa je dal vsem razumeti, da ima resne namene. V Boscochiesanuova je drugič oblekel rožnato majco in jo obdržal do cilja v Milanu. Tudi v gorskih predelih je bil vedno med prvimi in v Bocnu je prehitel vse najboljše plezalce.

Na drugo mesto se je uvrstil Belgijec Brankart, ki se je stalno držal v ospredju kot Gaul. Na četrtem mestu je Francoz Luison Bobet, ki pa ni resno posegel v borbo za prvo mesto. Sledijo poštvalni Nencini, hitri Poblet, bojeviti Loro, Geminiani, Fornara, Moser in Adriaensens. V dirki se je posebno odlikoval mladi La Cioppa. Zelo nestalen pa je bil Defilippis, ki je zmagal v dveh etapah. Pohvale vredna je bila dirka Coletta, Bonija, Botelle, Carlesija in posebno Pettinatija, ki je več dni nosil rožnato majco. Španec Poblet se je uvrstil na prvo mesto v lestvici po točkah, Brankart se je izkazal kot najboljši planinec, Fantini je zmagal v lestvici T.V., ekipa Carpano pa se je uvrstila na prvo mesto med ekipami.

Zmagovalci etap so naslednji (v oklepaju prvi v lestvici): Milan - Varese: Vannitsen (Vannitsen); Varese - Comerio: Baldini (Baldini); Varese - St. Vincent: Botella (Pambianco); St. Vincent - Superga: Bahamontes (Moser); Torino - Mondovi: Sabbadin (Botella); Mondovi - Chiavari: Ciampi (Pettinati); Chiavari - Forte dei Marmi: Boni (Pettinati); Circuio di Viareggio: Baldini (Pettinati); Firenze - Viterbo: Defilippis (Pettinati); Viterbo - Rim: Nencini (Pettinati); Rim - Scanno: Defilippis (Pettinati); Scanno - S. Benedetto: Baffi (Coletto); S. Benedetto - Cattolica: Carlesi (Coletto); Scalata di S. Mari-

Sportni pregled

no: Gaul (Coletto); Cesena - Boscochiesanuova: Baldini (Baldini); Verona - Levico: Poblet (Baldini); Levico - Bocen: Baldini (Baldini); Bocen - Trento: Nencini (Baldini); Trento - Gardone: Poblet (Baldini); Gardone - Milano: Poblet (Baldini).

V BORBI ZA SVETOVNO PRVENSTVO

V nedeljo so se začele toliko pričakovane tekme za svetovno prvenstvo. V prvi tekmi so Jugoslovani, o katerih strokovnjaki trde, da bodo osvojili prvenstvo, imeli neuspeh, ker so igrali neodločeno (1:1) s Škotsko. Jugoslovani so igrali lepše in boljše od nasprotnikov, toda napad ni bil posebno razigran in je zaradi tega zapravljal številne priložnosti za gol. Škoti so bili zelo bojeviti, tako da je vratar Beara imel precej dela. Gol za Jugoslavijo je zabil v 6. minuti napadalec Petaković. Plavi so nastopili v naslednji postavi: Beara; Sijaković, Crnković; Bošković, Zebec, Krstić; Petaković, Veselinović, Milutinović, Sekularac in Rajkov.

V Stockholmu je Švedska z lahkoto premagala (3:0) Mehiko. Odlikoval se je posebno napadalec Skoglund. Tudi Brazilija je z lahkoto odpravila Avstrijo, in sicer z izidom 3:0. Srednji napadalec Mazola je zabil dva gola. Francozi so odnesli veliko zmago s Paragvajem (7:3), kar pomeni, da so bili njihovi napadalc izredno bojeviti. Odlikoval se je zlasti Fontaine, ki je dosegel tri gole. Nepričakovane so bile zmage Severne Irske nad Češko (1:0), Nemčije nad Argentino (3:1) ter neodločeni izid med Walesom in Madžarsko (1:1). Srečanje med Anglijo in Rusijo se je končalo z neodločenim izidom 2:2.

Po prvih izidih lahko trdimo, da je zelo težko predvideti, katere enajstorce se bodo uvrstile v četrtine finala. V A skupini se za zmago potegujejo Irska, Nemčija in Argentina, v B skupini pa Jugoslavija, Francija in Škotska. V C skupini sta poleg Švedske še Wales in Madžarska. V D skupini je ostra borba med Anglijo, Rusijo in Brazilijo.

V sredo so odigrali drugo kolo svetovnega prvenstva. Izidi tekem so naslednji: Nemčija - Češka 2:2; Argentina - Sev. Irska 3:1; Jugoslavija - Francija 3:2; Paragvaj - Škotska 3:2; Wales - Mehika 1:1; Brazilija - Anglija 0:0; Rusija - Avstrija 2:0.

SPORT PO SVETU

Odbojka — Končale so se tekme za italijansko prvenstvo za ženske. Zmagala je ekipa Audax iz Modene.

Kolesarstvo — Španec Ruiz se je uvrstil na prvo mesto v etapni dirki po jugovzhodni Španiji.

Hokej na kotalkah — V Lisboni so igrali tekme za Lizbonski pokal. Zmagali so domačini pred Italijo, Anglijo in Nemčijo.

Boks — V borbi za naslov svetovnega prvaka v welter kategoriji je 30-letni črnc Atkins premagal v 4. rundi s knock-outom Martineza.

Waterpolo — Mednarodni turnir 4 reprezentanc v Genovi se je zaključil s pričakovano zmago Madžarov. Na drugo mesto se je uvrstila Jugoslavija, na tretje Italija in na četrto Nemčija.

Avtomobilizem — Avtomobilska dirka na 500 milj v Indianapolis, ki je veljala tudi za svetovno prvenstvo, se je končala z zmago dirkača Bryana. Na dirki se je smrtno ponesrečil O'Connor, eden najboljših ameriških dirkačev.

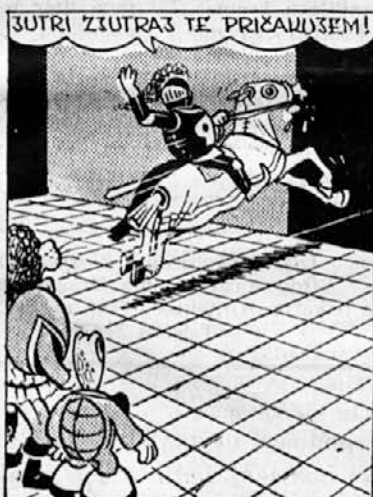
Lahka atletika — V Ljubljani je bilo prve dni meseca atletovanje med Jugoslavijo in Madžarsko. Zmagali so gostje z izidom 120,50:91,50.

Tenis — Srečanje za Davisov pokal se pridno nadaljuje. V polfinale so se uvrstile Italija, Francija, Poljska in Anglija.

Nogomet — Po tekmah za državno prvenstvo so na sporedu srečanja za italijanski pokal. Izidi so naslednji: Torino - Biellese 1:1, Pro Vercelli - Juventus 1:1, Sampdoria - Vigevano 5:0, Alessandria - Genoa 1:1, Milan - Como 5:0, Simmenthal - Inter 4:1, Padova - Venezia 5:3, Brescia - L. R. Vicenza 1:1, Triestina - Sarom Ravenna 4:1, Udinese - Marzotto 2:1 (prekinjena), Bologna - Reggiana 3:0, Spal - Zenit Modena 6:0, Fiorentina - Carbosarda 4:0, Siena - Prato 3:2, Lazio - Palermo 5:1 in Roma - Napoli 2:0.

13

za
naše
u
a
i
m
l
a
i
š
e
T
r
u
b
a
d
u
r
j
i

Rumena kača - vladař sveta

36

E. Wallace . R. B.

»Nič. Prazna je... če hočete pogledati... toda vi, kdo ste?«

»Inspektor Long. Mislim, da ste kratkega spomina.

Pred dvema letoma sem zašil vašega vrlega moža zaradi tiho-
tapstva z alkoholom... Odprite omaro!«

S popolnoma nedolžnim obrazom je odprla skrinjo. »Torej je
zginila... kako je to mogoče...?« Ni mu prišlo na um, da bi dvignil
pod.

»Toda jaz ne vem, o kom sploh govorite?«

Policist je potegnil iz žepa listič, kamor je bil Štefan napisal
naslov modnega salona. Našel ga je v avtu, s katerim se je Ivanka
pripeljala.

»Saj ste vi gospa Ferron?«

»Točno! Toda v zgornjem nadstropju je še ena gospa z enakim
imenom. Kolikokrat naju zamenjajo, da je prav sitno... saj prav
zato nameravam zamenjati stanovanje.«

Inspektor jo je gledal in mršil obrvi.

»Tako j grem pogledat gor. Vi se pa ne zganite odtod! Če ni
nobene druge Ferron, boste šli vi na policijo!«

Komaj je policist odšel, je brž po telefonu nekemu zašepetala
nekaj besed. Ko je inspektor Long prisopihal v zadnje nadstropje,
je potrkal na edina vrata.

»Naprej!« je zavreščal hripav glas. Agent je vstopil, a že na
pragu, je dobil tak udarec po glavi, da bi ostal mrtev, da ga ni rešil
njegov debeli klobuk. Drugi udarec v bok ga je pa zvrnil na tla.

XXIX.

Ivanka se je polagoma zbudila iz nezavesti, toda ni se mogla
znajti, kje se nahaja. Zdelo se ji je, da jo nekdo neprestano tolče
po glavi. Čemu jo tako mučijo?

S težavo je odprla veke in opazila, da leži sama na polomlje-
ni postelji v neki podstrešni sobi. Skozi majhno zamreženo okno,
polno pajčevin, je bilo videti nekaj svetlobe deževnega dneva.
Zdaj se je zavedla, da je tisto nabijanje po glavi prihajalo od živ-
cev.

Skušala je dvigniti glavo, a se ji je vse zavrtelo. Polagoma ji je
le uspelo. Tedaj je opazila na koncu sobe umivalnik z zarjavelo
pipo: iz nje je curljala voda. S silno muko je vstala in pritavala do
umivalnika. Poželjivo je kar iz rok pila grenko vodo: nato si je
še razboljeno glavo namočila. Našla je tudi brisačo na koncu po-

TEDENSKI KOLEDARČEK

15. junija, nedelja: Vida
 16. junija, ponedeljek: Jošt
 17. junija, torek: Lavra
 18. junija, sreda: Fortunat
 19. junija, četrtek: Julijana
 20. junija, petek: Silverij
 21. junija, sobota: Alojzij

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 11. junija si dobil, oz. dal za:
 ameriški dolar 622—626 lir
 avstrijski šiling 23,75—24,25 lir
 100 dinarjev 82—84 lir
 100 francoskih frankov 130—133 lir
 funt šterling 1700—1760 lir
 nemško marko 147—149 lir
 pesos 15—16 lir
 švicarski frank 144—146 lir
 zlato 710—712 lir
 napoleon 4700—4850 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 15. junija, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 16.00 Slovenski zbori; 17.00 Stan-ko Canjkar: »Nevarna igra«, drama v 1 dej. Igrajo člani Ljubljanske Drame; 21.45 Vokalni kvintet Vatroslav Lisinski; 23.30 Svetovno nogometno prvenstvo — Zadnje vesti.

Ponedeljek, 16. junija, ob: 18.00 Wieniavski: Koncert št. 2 v d-molu za violino in orkester, op. 22; 18.55 Vokalni kvartet »Večernica«; 20.00 Sportni komentar; 20.30 Giacomo Puccini: »Deklica z Zlatega Zapada«, opera v 3 dej. V drugem odmoru, približno ob 22.30: Sodobna književnost in umetnost: »Spomin na Otona Rosaia«; 23.30 Svetovno nogometno prvenstvo — Zadnje vesti.

Torek, 17. junija, ob: 18.00 Haydn: Koncert v D-duru za klavir in orkester — Igra orkester Slovenske filharmonije; 18.30 Pisani balončki, radijski tehnik za najmlajše; 19.00 Slovenske narodne pesmi pojeta tenorist Janez Lipušček in sopranistka Sonja Hočevarjeva; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00 Obletnica tedna: »Pet let od vstaje v Vzhodni Nemčiji«; 22.05 Novela: Don Juan Emanuel: »Kako se je godilo nekemu mlademu možu na njegov poročni dan« iz zbirke »El conte Lucanor«, poroča dr. J. Tavčar; 23.30 Svetovno nogometno prvenstvo — Zadnje vesti.

Sreda, 18. junija, ob: 11.30 Žena in dom, obzornik za ženski svet; 18.00 Velika dela slavni mojstrov, nato Glasbena fantazija; 19.15 Šola in vzgoja:

dr. Josip Tavčar: »Posledice pretiranega oboževanja mehanizacije«; 21.00 Cesare Giulio Viola: »Nora druga«, igra v 3 dej. Igrajo člani RO; 23.30 Svetovno nogometno prvenstvo — Zadnje vesti.

Četrtek, 19. junija, ob: 18.00 Mozart: Godalni kvartet v d-molu; 18.30 Sirimo obzorja: Tehnika ustvarja nov svet: (2.) »Od kavčuka do avtomobilske pnevmatike«; 18.55 Koncert basista Danila Merlaka; 20.30 Slovenski oktet; 21.00 Ilustrirano predavanje: Zgodovina odkrivanja sveta: (3.) »Zeja po dišavah odpira nova obzorja«; 22.00 Ruska miselnost in Zahod: (4.) »Duhovni svet Vladimirja Solovjeva«; 23.30 Svetovno nogometno prvenstvo — Zadnje vesti.

Petek, 20. junija, ob: 18.00 Gianluca Tocchi: Nemške arije in plesi za flavto, violino in harfo; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Dante Alighieri: Božanska komedija: Pekel. 19. Spev (V prevodu dr. A. Gradnika, razlaga dr. J. Jež); 23.30 Svetovno nogometno prvenstvo — Zadnje vesti.

Sobota, 21. junija, ob: 15.00 Beethoven: Sonata za klavir št. 17 v Des-duru; 17.00 Kmečka godba; 18.00 Oddaja za najmlajše: G. Luongo: »Zgodba o princu Airu« — prvi del. Igrajo člani RO; 19.15 Se-stanek s poslušalkami; 21.00 Arkadij Averčenko: »Hočem živeti!« in »Sosed pri spanju«. Igrajo člani RO; 23.30 Svetovno nogometno prvenstvo — Zadnje vesti.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 456: Sem obrtnik (gostilničar) in imam tudi majhno kmetijo, ki je pa ne obdelujem, temveč sem jo oddal spolovinarju, kolonu. Prihodnje leto bom star 65 let. Ali bom lahko dobil kmečko pokojnino?

Odgovor: Glede na zakon z dne 26. oktobra 1957 št. 1047 bo imel pravico do kmečke starostne pokojnine vaš spolovinar, ki zemljo obdeluje in ne Vi, ki ste gospodar. Kmečko pokojnino dobi, kdor zemljo obdeluje, pa naj bo posestnik ali spolovinar.

Vprašanje št. 457: Katera sorta križane koruze bi najbolje zamenjala naš domači petdesetdnevnik ali činkvantin, ki je že nekaj izrojen?

Odgovor: Proti izrojenosti se borimo, če zamenjamo seme. Kraj, od koder dobimo novo seme, naj bo čim bolj oddaljen. Med hibridnimi koruzami je vse polno sort, ki uspešno zamenjajo naš domači činkvantin. Ena najboljših je Embro 21. Manj priporočljiva, a vendar dobra, je sorta Wisconsin 355.

Vprašanje št. 458: Radio je sporočil, da je v noči pred sv. Rešnjem Telesom padlo 14 mm dežja. Koliko vode je padlo na kv. meter?

Odgovor: Padavine merimo v mm in število teh nam pove, kako globoka bi bila voda po dežju, če ne bi ničesar proniklo v zemljo, nič odteklo in ne spuhtelo. Če je torej padlo 14 mm dežja, pomeni, da

bi bila plast vode na vsakem kv. metru debela 14 mm. Koliko vode je to? Predstavljajte si kocko, ki je dolga 1 meter, enako široka in visoka. Če bi bila ta kocka votla, bi držala 10 hl ali 1.000 litrov vode. Kocka je visoka 1 m ali 1.000 mm. Za vsak mm višine imamo en liter vode. Na 14 mm dobimo tako 14 litrov.

ŽENSKI KOTIČEK**NEKAJ O KRuhu**

Med vsemi živili jemo največ kruha, ki je sestavni del skoraj vsakega našega obroka. V nekaterih krajih pojedjo ljudje včasih celo do 2 kg dneвно, čeprav zadostuje odraslemu človeku 350 gr. Prevelika potrošnja pa škoduje, ker kruh ni polnovredna hrana in sama ne more dati organizmu dovolj beljakovin, vitaminov in drugih hranilnih snovi. Te pomanjkljivosti nadomestimo z mlekom, mesom, sočivjem, sadjem ter z drugimi živili.

Beli kruh ima več kalorij. V kilogramu belega kruha jih je 2600, v črnem le 2400; pač pa je v belem kruhu manj beljakovin in vitaminov. Črni je bogatejši z mineralnimi snovmi (fosfor, kalcij, železo itd.) ter z vitamini B1, B2, PP in E. Vse te sestavine so večidel v luskinah pšeničnega zrna, ki ne pridejo v belo moko. Ker imata beli in črni kruh dobre in slabe lastnosti, je najbolje jesti polbeli kruh. Tega je treba dajati zlasti otrokom med 6. in 12. letom starosti. Tak kruh zahteva tudi izdatnejše žvečenje, kar ugodno vpliva na razvoj zob in krepitev dlesni.

Kruh pečemo iz različnih vrst žita in različno mešane moke. Večkrat mešajo pšenično, koruzno in rženo moko, kar je zelo dobro. Vendar ljudje pečejo običajno izključno le ržen ali pšenični kruh. Tega zelo cenijo, ker je najbolj hranljiv, rahel in tudi laže prebavljiv.

NASI RECEPTI

Vanilijeva krema: Zavremo liter mleka z vanilijo. Posebej stepemo 3 rumenjake, žlico bele moke, 3 žlice sladkorja in počasi dolivamo ohlajeno mleko. Nato stepemo zmes nad soparo, da se krema zgosti ter jo postavimo na hlad in jo okrasimo s sladko stepeno smetano. **Jabolčna krema:** Dno skleda obložimo s piškoti, na vrh pa stremo dobro kuhano, ohlajeno in oslajena jabolka. Dodamo kozarček ruma in pomarančni sok.

Izdaja Konzorcij Novega lista
 Odgovorni urednik Drago Legiša
 Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
 Telefon 29-477

stetlje in se je obrisala. Zdaj jo je začela napadati lakota. Tudi za to so njeni jetničarji poskrbeli, ker je na stolu ugledala podstavek s kruhki. Koliko je neki ura? Pogledala je; štiri in pol... V tisti salon je prišla ob treh... v eni uri in pol pa take spremembe! Toda, kje se nahaja? Sedela je na postelji in razmišljala. Nehote je strmela na umazano preprogo pri postelji. Ugledala je neke črke. »Majo...« je slovkovala. Ko je natančneje pogledala, je razbrala »Major Spedwell«. Ni se mogla spomniti, kje je že slišala to ime... Ah, da, pri tistem kosilu... tisti mrtvaški obraz! Toda, zakaj so jo semkaj zaprli?

Dvignila je oči proti oknu. Dež je z vso silo škropil šipe, veter je tulil; drugega glasu ni slišala. Kje se nahaja?

Kdo jo je ugrabil, ni več dvomila. Tista ženska, rumeni obraz... v rokah Fing-Hoja je! Ob tej misli jo je obšel mrzel pot. Torej stric, njen dragi stric, ji je pripravil past... Nikdar bi ne bila mislila, da je tak podlež.

Vzdramilo jo je škripanje vrat; poskočila je vsa preplašena. Vzravnila se je in spoznala osebo, katere ime je pravkar čitala na preprogi. Mrliški obraz je bil brezpogojno njegov.

»Vi ste major Spedwell.« je dejala in se je čudila, da ima tako hripav glas.

»Točno gospodična.« je odgovoril nekoliko vznemirjen.

»Dober spomin imate...«

»Kje se nahajam?«

»Na varnem kraju, gospodična, kjer vam ne bo nihče nič zalega storil. Res, v življenju sem se omadeževal z marsikatero lopovščino, toda krvi nisem prelivljal. Tudi tako globoko nisem padel, da bi komurkoli pomagal, ki bi vam mogel škoditi. Vi ste tu samo kot talka.«

»Kot talka in kaj hočete od mene?«

»Vi dobro poznate, gospodična, načrte Fing-Hoja.«

Tista prednostna delnica ima zanj, bolje rečem za nas, velikanski pomen...«

»In vi mislite, da bi jo gospod Lynne dal v zameno zame?«

»Mislim, da da... Moj Bog, postopek je nekam pobalinski, priznam, toda ljudi ne morete vedno z rokavicami gladiti,« se je zakrohotal, da je pokazal rjave konjske zobe.

»Vaš prijatelj najbrž pretirava glede kavalirskega čuta gospoda Lynna,« je pripomnila Ivanka s pikro ironijo.

»Mi ne računamo na njegov kavalirski čut, pač pa na njegovo ljubezen do vas,« se je dvorljivo priklonil.

»Fing-Ho je popolnoma uverjen da bo Clifford Lynne zaradi vas povesil orožje.«

»Ha, ha. Prav zadovoljna sem, da si gospod Fing-Ho dela take utvare. Povem vam, da me Lynne sploh ne ljubi in da o kakih poroki ne more biti govora, odkar...«

Ivanka se je ugriznila v jezik, ker bi bila skoraj izdala skrivnost Jožeta Braya.

»...odkar je Jožef Bray živ in zdrav, ste hoteli reči,« je nadaljeval major v smehu. »Veste, mi vemo vse. Sicer sem pa jaz istega mnenja kot Fing-Ho. Clifford Lynne je v vas zatreskan!«

Ivanka je preslišala in zopet vprašala, kje se nahaja.

»Ni nikaka skrivnost,« je odgovoril. »Tu ste v mestni četrti Pekkham. Ta ne preveč elegantna soba je v stavbi, kjer so med vojno izdelovali strelivo. Dokler ste tu, se nimate ničesar bati. Ključ sobe hranim jaz. Lahko mirno spite, kot da bi bili doma.«

(Dalje)